

Nr 41

Av herr Sjönell, *angående bestämmelserna för återkallelse av körkort.*

Enligt vägtrafikförordningens bestämmelser ankommer det på länsstyrelse att avgöra frågor om återkallelse av körkort. Beslut om återkallelse skall enligt 33 § 2 mom. fattas i åtta fall. Bland dessa märks det fallet att föraren gjort sig skyldig till straffbelagd handling som t. ex. vårdslöshet i trafik, rattfylleri, smitning eller fylleri. Vidare återkallas körkort om föraren genom brottslig gärning visat brist på hänsyn till andra eller på grund av personliga förhållanden inte kan anses lämplig som motorförare. Återkallelse på grund av straffbelagd förseelse kan i regel inte ske förrän domen för förseelsen ifråga vunnit laga kraft.

Principerna för återkallelse

Det kan på goda grunder hävdas att det finns påtagliga brister i de nuvarande bestämmelserna för återkallelse av körkort, dels beträffande det materiella innehållet i 33 § 2 mom. vägtrafikförordningen, dels vad avser avgörandet av dessa frågor. I fråga om det materiella innehållet måste det anses vara felaktigt att faktorer som »onyktert levnadssätt», »brottslig gärning» eller »personliga förhållanden» (grunderna 5, 6 resp. 7), som ej har direkt samband med framförande av motorfordon, skall utgöra grund för återkallande av körkort. Principen bör i stället vara att endast handlingar, försummelser eller förhållanden, som äventyrar eller kan äventyra trafiksäkerheten — exempelvis rattonykterhet, vårdslöshet eller smitning — skall medföra körkortsåterkallelse.

Rättssäkerheten

Från rättssäkerhetssynpunkt talar övervägande skäl för ett överförande av frågan om återkallelse av körkort till domstol. Om en förare dömts för »rattfylleri» eller »grov vårdslöshet i trafik», skall länsstyrelsen utan egen prövning återkalla körkortet. Om körkortsindragning aktualiseras av annat brott — i eller utanför trafiken — exempelvis »vårdslöshet i trafik», måste länsstyrelsen däremot ingå i en bedömning av den brottsliga handlingen, en bedömning som, i motsats till domstolens, sker uteslutande på handlingar utan direktkontakt med eventuella vittnen. Ur den tilltalades synvinkel innebär detta att han är tvungen att svara inför två skilda straff-

utmätare. Inför den förra riskerar han kanske bara böter, inför den senare körkortsindragning. Inför den förra har han mot sig en åklagare, i den senare instansen utövas såväl åklagar- som beslutsfunktionen av samma personer. Inför den förra får han övervara handläggningen och bemöta varje detalj i det åklagaren anför mot honom. Inför den senare är han i praktiken utan talan efter en formell förklaring. Han får inte ens veta exakt vad tjänstemannen på länsstyrelsen anser speciellt viktigt i ärendet och kan alltså inte bemöta detta i detalj. Beslutet fattas efter föredragning av en tjänsteman. Domstolens dom är utförligt motiverad — länsstyrelsens knapphändig eller inte alls.

Den administrativa handläggningen av körkortsärendena innebär givetvis risker för subjektivitet och godtycke. Flera flagranta fall har uppmärksamrats. Vidare finns risken att det utbildas olika praxis vid olika länsstyrelser. Varning, som i vissa fall kan ersätta indragning, lär exempelvis tillämpas med varierande generositet vid olika länsstyrelser. JO har lagt ner ett omfattande arbete på att kontrollera fram en enhetlig praxis och motverka systemets nackdelar. Men inga ändringar kan undanröja de konstitutionella svagheterna. Rättsäkerheten kräver att körkortsindragningar som föranleds av brott och har karaktär av straff läggs under domstolarna. Härtill kommer att förnyad rättslig prövning av ett brott för vilket straff utmätts står i konflikt med elementära rättsprinciper.

Förenkling och samordning

För ett överförande av återkallelsefrågan till domstol talar även möjligheterna att åstadkomma en förenklad handläggning. Särskilt märkbart skulle detta bli i fall som avses med grunderna 4 och 6:1 — i viss mån även 5:2 — där länsstyrelserna för närvarande måste göra en självständig bedömning av den brottsliga gärningens beskaffenhet. En viktig fördel vore också att ett avgörande i körkortsfrågan skulle komma till stånd snabbare än enligt nuvarande ordning, enligt vilken länsstyrelsen i regel måste avvakta lagkraftvunnen dom.

Om körkortsfrågan överfördes till domstol, skulle en önskvärd samordning kunna uppnås av de olika åtgärderna i anledning av brott. En sådan samordning får dock inte fördölja straff- och körkortsreaktionernas olika innebörd och syften. Huruvida körkort skall återkallas eller icke, bör sålunda avgöras uteslutande under hänsynstagande till trafiksäkerhetssynpunkt och icke betraktas som en straffmättningsfråga. Bestämmandet av den minsta tid som måste förflyta innan nytt körkort må utfärdas efter återkallelse har emellertid ofrånkomligen delvis karaktären av ett straffmättningsavgörande. Att denna fråga avgöres samtidigt med bestämningen av den vanliga straffrättsliga reaktionen, med möjlighet till avvägning av den

totala samhällsreaktionens styrka, synes därför innebära en viktig fördel.

Sammanfattningsvis bör sålunda det materiella innehållet i bestämmelserna för återkallelse av körkort prövas, samtidigt som ett överförande av ifrågavarande ärenden från länsstyrelse till domstol överväges.

Med stöd av ovanstående hemställas,
att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om att bestämmelserna för återkallelse av körkort prövas i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 12 januari 1968

Bengt Sjönell (cp)